49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1503 Կ. ՊՈԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄՅՍԻՍ 18–31 ՄԱՅԻՍ 1906 7 ՐԷՊԻԼ, ԱԽԷՐ 1324 – 18 ՄԱՅԻՍ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանկունների Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزتەدر
صاحب امتیازی: اومانس فرید
اداره‌خانەسی: باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՅՈՒՍԱԽԽԱԲ ՕՐԻՈՐԴԸ

Օրիորդը նեկլիժէ վիճակի մը մէջ, առտուն կանուխ պատուհանէն դուրս կախուած, գլխառակ ու զայրացկոտ չեշտով մը կը պոռար, քիչ մը վերը դրանը առջեւ սպասող սեւազգեստ կնոջ,

—Ապուշը, —կ'ըսէր ան,— թող ինքզինքը դիմանայ, ես մարդուն բերանը պատուել կուտամ, հոս Եէնիգաբու չէ հոս Սամաթիա է, մարդը կը ծեծենն, ապուշը, անպիտա՛ն։

Ու թերեւս պիտի շարունակէր իր լուսանքները եթէ առիթ ունենայի քիչ մը հոն սպասելու, բայց իմ հապճեպ ընթացքիս մէջ հաւնիս կարող եղայ այդ բառերը լսել, որոնք թէպէտեւ քիչ բայց շատ իսկ էին երեւան բերելու այդ օրիորդին արգահատելի վիճակը, որ առաջ եկած էր յաւիտենական խաբկանքէն, աղջիկներու անգիտակցօրէն ատիտ ու հեշտամոլ հաճոյքներու ազդեցութեան տակ ենթարկուած իրենց կոյր մոլորանքէն։ Մոլորանք՝ որ կը ցնցուէ ամբողջ ապագան այդ աղջիկներուն, մարմնականին հետ, բարոյական ուժն ալ եղծանելով ու խաթարելով հիմնովին։

Օրիորդը անծանօթ մը չէր ինձ համար, հեզ ու աշխատասէր աղջիկ մըն էր, որքան որ ես կրցէր էի գաղափար մը բազմել իմ պատուարար ունեցած մէկ խօսակցութեանս ու ծանօթներուս բարեխօսութեան վրայ կշռադատած։ Ու իր անակնկալ բարկութիւնը, իր լուսանքները, ապարդիւն չէին, անոնք ունէին իրենց որոշ պատճառները, ու ես զայն կերպով մը կը չքմեղացնէի, երբ աչքս առնու կը բերի իր կնոջ հոգին. աղջկան կոյր ու խաբկանքի ենթակայ հոգին, որ չատ թոյլ է իր խուովքներուն, իր դիմայեղումներուն, ինքնամոլն ու յորդ ուժին տակ, անանձնասէր կը դառնայ իր սրտի զգացումներուն, այդ զգացման գերին, ու անմիջապէս գործադրողը կ'ըլլայ անոնց գործած խիղճս տրամադրութեանց։

Իր պատմութիւնն ալ դիւրէ, ու ինծի բան մը չէր մնար պակաս, չարգահատելու համար իր վիճակին, իր կոյր գնացքին։

Եէնի-Գաբուէն երիտասարդ մը եկած հաստատուած էր իր թաղին մէջ։ Երիտասարդը հօրը հարստութեան ապաւինած, անոր հովանիին տակ ոտքացող, յաւակնոտ հասկութեամբ մը ինքզինքը իբր ամուսնութեան քահանան ներկայացուցեր էր իր ծանօթներուն, իր բարեկամներուն հոծ շրջանակին մէջ։ Թէպէտեւ թաղին մէջ դեռ նոր հաստատուող ընտանիք մը, բայց արդէն իսկ այդ պարոնը տասներ էր համակրութիւնը բոլորին, իր բարեկամներուն աչակցութեամբ՝ որոնք կոյր ու մոռանդ խնկարկուն էին այդ բաներուն

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ 35

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ը.

Այս մէկ քանի օրուան ծոլագնացութիւնը փարատած էր Նօսար Վիլֆիրտի հիւանդութիւնը, որ հիմա առջի տառապանքը չէր կրեր այլեւս, թէեւ անգամ մը կասածը արթնցած էր իրեն մէջ և հարիւրին ութսուն համոզում գոյացուցած էր թէ, հովանոցը Սմերիկայ կը գնուի, և թէ նաւապետ Վակ սխալած է իր գիւտին մէջ, սակայն նկատելով որ ապարդիւն անոր մէկ քանի զրուչին, անոր մէկ քանի չիչ օգի խմցնելու յօժարակամութեան անհչով չացած ու շմորած։ Շատ չանցած տունը մնացող աղջիկներու վոնմակ մը ցուցադրեր էին իրեն, ու անոնց մայրերը, այդ ագէտ կիները ակած էին իրենց սերտ յարաբերութիւնը ու քծինքները շուայլել, երիտասարդին մայր ըլլալու պատիւը վայելող կնոջ. ու երիտասարդը նիւթապէս ակած էր քիչ թէ չատ մսխել, ցուցադրուելու, երեւնալու փառասէրնով իզձով տոգորուն։ Օրիորդը ազգական մը ունէր ու մեր պարոնը այդ աղջկան հաւանած էր իր ձեռքը տալ՝ անոր գեղեցկութեան ու հրապոյրին մոգութեան տակ խանդավառուած։ Բայց կ'երեւի թէ օրիորդը աւելի արժէքաւոր գտած էր այդ պարոնը իր ազգականուհիին, կամ աւելի իր շահը նպաստաւոր սեպած էր իր մարդուն շահէն ու զրպարտութիւնները, անոնցմէ տեղեկացուցիչները, յերիւրանքները ծայր տալ սկսած էին այդ օրիորդին բերէն՝ որ կ'աշխատէր հեռացնել երիտասարդը այդ աղջկան քովէն։ Ու ինչպէս ասիկա մը կը բաւէ որ սիրուն է, բարեկիցիկ է կրնայ ան իրեն համար սիրտ տուող անմիտ աղջիկներ գտնել։ «Թող կ'առնեմ» ըսողին սիրտ տալ, սիրել, ապաշնան է. աղջիկնե՛ր ամէն բանէ առաջ տղուն վրայ նկարագիր փնտռեցէք, բարոյական՝ որպէս զի չենթարկուիք յուսախաբութեան։

ՍՏԵՓԱՆ ԽԱՉԻՆԻ

ՆԱՄԱԿ ԿԵՍԱՐԻԱՅԷՆ

ՎԱՆԲԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆ ՇՈՒՐՋ

Ամէնուն ծանօթ է որ Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքի վարժարանին սկզբնաւորութիւնը (1888) Եսայեան Է.Ֆ.-ներուն նպաստով եղած է, որոնք որոշեալ թուով ժառանգաւոր աշակերտներու կրթութեան հոգը ստանձնելով՝ նպաստակ ունէին կարող ուսուցիչներ, քահանաներ և վարդապետներ պատրաստելու Կեսարիոյ և շրջակայից համար։ Սակայն այդ շրջանակը քիչ քիչ ընդլայնելով, թոշակաւոր աշակերտներ ալ ընդունելու վիճակի մէջ դրուեցաւ վարժարանը, որուն նպաստակը աւելի կրօնական մնաց որպէս առաջադրուած էր։ Սակայն առ այս ձեռք առնուած միջոցները նպաստակին այնքան քիչ կրցան ծառայել որ, հաստատութիւնը յիշեալ ժամանակաշրջանէն 4—5 հաս հոգիւ ուսուցիչ ունեցաւ, անոնք ալ ի հարկ է սոխպեալ։ Ոչ ոք յօժարեցաւ կրօնականի կարգը ընտրելու որովհետեւ՝ կրօնագիտութեան և ասոր յարակից դիտութեանց դասաւանդութիւնը անանկ ողորմելի և անճարակ ձեռքերու յանձնուած էր որ արդիւնքը ուրիշ բան չեղաւ եթէ ոչ վկայեալ փոքր անկրօնիներ ընծայելու հասարակութեան, (ինչպէս Դպրեվանքը)։ Վարժարանին մէջ առաջին դերքը կը գրաւէր գիտութեանց այն ուղիներուն երկար շարքը որ մեր միջավայրին համար ուրիշ քանի օգտակար չեղաւ, եթէ ոչ քննութեանց միջոցին հասարակութեան աչքին փոշի ցանելու։ Ֆրանսերէնը, որուն իրրեւ վճռականական լեզու օգտակարութիւնը ամէնուն ծանօթ է, տարիներով անանկ անձի մը յանձնուեցաւ (Թաղվիացի Մ. Տանիէլ), որուն երեւակայութեան անբաժան ընկեր, օղիի չէջին ներկայութիւնը, տարիներով աշակերտները ժամանաւառ ընելէ զատ ուրիշ բանի մը չի ծառայեց։ Արդիւնքը այն եղաւ որ ուսանողներուն մեծամասնութիւնը իրենց ջերմ փափաքին հակառակ, առանց երկու տող անսխալ բան կարենալ գրելու կամ թարգմանելու, շրջանաւարտ եղան դպրոցէն։ Սոյն տողերը կը գրեմ անձնական տխուր փորձառութեամբս և գիտակցաբար։ Կարդացինք շատ ուժիններ, ինչպէս կենդանաբանութիւն, երկրաչափութիւն, եռանկիւնաչափութիւն, լոկարիթմ եւն. չատ Ֆorմիւլներ գոց սորվելու համար դիւրին ուղիներ աշխատեցանք, սակայն ասոնցմէ կարծեմ երբեք օգտուող չեղաւ։ Նոյն դիտութիւններուն վրայ պարզ ծանօթութիւն մը մեր միջավայրին համար կը բաւէր։ Աւելի օգտակար նիւթերու մշակութիւնը չէր որ պիտի պակէր։ Իրրեւ գերազոյն յանձնական թերթերու միջոցաւ ծանուցուեցաւ որ, վարժարանին շրջանաւարտները Պէյրութի համալսարաններուն մէջ առանց դժուարութեան ընդունելութիւն կը գտնեն։ Կեսարիոյ Ֆրէյներու վարժարանին շրջանաւարտներն ալ մուտքի քննութեամբ մը միւնոյն համալսարաններուն մէջ ընդունելութիւն կը գտնեն կոչ։ Սակայն նոյն վարժարանին կարեւորութիւնը, մեր թաղային վարժարաններուն հետ բաղդատմամբ շատ կը մնայ։ Այս վերջին տողերն ալ անձնական փորձառութեանս արդիւնքն են։

Վանքի վարժարանը սկզբնաւորութենէն ի վեր, չատ անգամներ կարող ուսուցիչներու ներկայութիւնը և աջակցութիւնը վայելած է։ Սակայն առանց երկար ժամանակ չկրցան շարունակել և հետեւաբար լաւ արդիւնք մը արտադրել։ Որովհետեւ, Նորին Գեր. Տրդատ Ս.ը երբեք դիտողութիւն չընդունիր։ Ինք ինչ ուղղութիւն որ գրծած է ոչ ոք կրնայ կէտ մը բարեփոխել տալ այդ ուղղութենէն, որքան ալ դիտողութիւնները արդարացի ըլլան։ Միայն երկու Նշանաւորներն են որ, իրրեւ անչարժ, սակայն ապարդիւն կալուած, անարժան վակած կը մնան նոյն վարժարանին, ծառայելով իրրեւ ամենանվաղ ծառաներ, Նորին Գերապատուութեան հրամաններուն։ Մեր վերոյիշեալ տողերը կը յարմարին աւելի վարժարանին ամենահայրն ժամանակին, յորմէհետէ չատ մնկած է. վերջին ժամանակներս պատրաստած շրջանաւարտները անանկ ողորմելի բաներ են որ, մարդ չկրնար նոյնիսկ չզդալ այն յայտարարութեան համար, որով Բիւզանդիոն կեսարիոյ և շրջակայ քաղաքներուն երկրորդական կրթութեան համար իբրեւ միակ հաստատութիւն մը կը ներկայացնէր վանքին վարժարանը։ Մեր թաղային վարժարաններն ալ չատ վայրէն և արդիւնաւոր շրջաններ ունեցած են, սակայն կերեւի թէ մենք հոս մեր վարժարաններուն դիրքը մանրադիտակով և չատ համեստութեամբ կը դատենք, մինչ Բիւզանդիոն Պոլսէն խոշորացոյցով կը դիտէ վանքին վարժարանին դիրքը։ Վարժարանի մասին մեր դիտողութեան իբրեւ վերջաբան կը յայտարարենք որ, իբրեւ մասնաւոր հաստատութիւն, ունէ խնամակալութեան կամ հոգաբարձութեան միջամտութիւնը չէ ունեցած, իբրեւ առեալ Նորին Գերապատուութեան Պոլիս գտնուած միջոցին։

Միւնոյն պատճառներով Առաջնորդարանի ժողովները չատ անգամներ կազմաձեւել վիճակի մէջ գտնուած են։ Այսօր ա՛յնքան ոչ ալ կրօնական ժողովներ ունինք։ Մասնաւորութեանց մէջ չենք մտներ, ցոյցի համար Գանառական ժողովին մասուցուած հրաժարականին ասիթիւ։ Սոյն հրաժարականը կատակի ձեւով սկսաւ և մաղ մնաց որ հրաժարականին թղթամը պիտի կատարէինք, եթէ Նորին Գերապատուութեան վերոգրեալ վարչական կարողութեամբ առաջը չառնուէր։ Գալով հաշիւներուն, չիսուցնելու արուեստ հնարուեցաւ Գերապատիս Ս. Հօր կողմէ որ մեծ յաջողութիւն գտաւ։ Ի՞նչ ըսել է հաշիւ պահանջել, ո՞վ է եղեր ուզողը, ո՞վ կրնայ յանդգնիլ։ Մինչեւ հիմա չենք գիտեր թէ ո՞ւր ծախսուած է հոգեկոյս Յակոբ վրդ.ին, Տ. Եղիա Սրբազանին խնայած սուակները։ Ո՞ր անպէտ ծախսին յատկացուած է քաղաքիս մէջ քանի անգամներ վանքին համար հաւաքուած հարիւրաւոր ոսկիները։ Ի՞նչպէս ծախսուեցաւ վարժարանին չմնութեան համար Պոլսոյ մէջ հանգանակութեամբ գոյացած գումարները։ Գիտենք որ գպրոցասէր Կեսարացիներէ վարժարանին համար մեծագումար դրամներ կը ղրկուին։ Բայց ոչ ոք գիտէ թէ ի՞նչպէս կը ծախսուին։ Ա.ռ այժմ չենք կրնար ըսել թէ զեղծումներ եղած են սոյն գումարներու գործածութեան մէջ։ Սակայն միթէ իրաւունք չունի՞նք անոնց հաշիւը գիտնալու։ Չենք գիտեր որ վանքի գոյքերէն ծախսածներ կա՞ն։ եթէ կան, ի՞նչ պատճառներով և որո՞ւ արտօնութեամբ։ Վարժարանին մէջ հիմա չենք կարծեր որ որքեր և անիծուածներ գտնուին, սակայն կը լսուի որ այդ նպաստակով դրամ կուգայ։ Եթէ այո՛, ո՞ր ազգ կը ծախսուին, ինչո՞ւ տեղեկութիւն չենք ունենար։ քանի մը տարիներ առաջ Ն. Գեր.ը քահանայքը ունեցաւ, առանց արդարացուցիչ պատճառի, մեծ չմնութեան մը ձեռնարկելու։ Չենք գիտեր որ ի՞նչ հարկ կար հաղորդուած երկար մեկ քանի զրուչին, անոր մէկ քանի չիչ օգի խմցնելու յօժարակամութեան անհչով չացած ու շմորած։ Շատ չանցած տունը մնացող աղջիկներու վոնմակ մը ցուցադրեր էին իրեն, ու անոնց մայրերը, այդ ագէտ կիները ակած էին իրենց սերտ յարաբերութիւնը ու քծինքները շուայլել, երիտասարդին մայր ըլլալու պատիւը վայելող կնոջ. ու երիտասարդը նիւթապէս ակած էր քիչ թէ չատ մսխել, ցուցադրուելու, երեւնալու փառասէրնով իզձով տոգորուն։ Օրիորդը ազգական մը ունէր ու մեր պարոնը այդ աղջկան հաւանած էր իր ձեռքը տալ՝ անոր գեղեցկութեան ու հրապոյրին մոգութեան տակ խանդավառուած։ Բայց կ'երեւի թէ օրիորդը աւելի արժէքաւոր գտած էր այդ պարոնը իր ազգականուհիին, կամ աւելի իր շահը նպաստաւոր սեպած էր իր մարդուն շահէն ու զրպարտութիւնները, անոնցմէ տեղեկացուցիչները, յերիւրանքները ծայր տալ սկսած էին այդ օրիորդին բերէն՝ որ կ'աշխատէր հեռացնել երիտասարդը այդ աղջկան քովէն։ Ու ինչպէս ասիկա մը կը բաւէ որ սիրուն է, բարեկիցիկ է կրնայ ան իրեն համար սիրտ տուող անմիտ աղջիկներ գտնել։ «Թող կ'առնեմ» ըսողին սիրտ տալ, սիրել, ապաշնան է. աղջիկնե՛ր ամէն բանէ առաջ տղուն վրայ նկարագիր փնտռեցէք, բարոյական՝ որպէս զի չենթարկուիք յուսախաբութեան։

ՍՏԵՓԱՆ ԽԱՉԻՆԻ

— Սանկ հաղիւ քիչ մը թեթեւցած եմ, ըսաւ, ի՞նչ օգուտ, անկարելի է եղեր մէկէն ի մէկ թօթափել սէր մը։

— Իրաւունք ունիս զաւակս, յարեց միլիոնատէրը, իրաւունք ունիս, սիրտ ըսածդ խաղալիկ չէ, անկէ սիրայն յիշատակ մը ջնջելու համար շատ մեծ համբերութիւն պէտք է և սակայն ամէն բան կորսուած չէ քեզի համար. դեռ կրնաս յուսալ, գրաբը բոլորովին կորսնցուցած չես, նոյն իսկ հիմա կը-նաս յուսալ թէ չահած ես զայն, կեցիր տեսնենք ի՞նչպէս պիտի ըլլայ։

Սը Դրիզօրի Շօրթ լռութիւն մը տալով դէմքին,

— Ներեցէք հօրեղբայր, ըսաւ, ես խօսք տուի Սը Ճէյմս Կուպլի և չեմ կրնար խօսքս ետ դառնալ, ես սիրելի Էլէնիս սիրտը գիտեմ, բնական է որ անիկա ազատ է իր ուզածը սիրելու. եթէ ես միտքս անցնէի թէ օր մը պիտի կրնամ Էլէնի հետ ամուսնանալ կը կարծէ՞ք որ հիմայ Սը Ճէյմս Կուպլի չդիմեմը գտնուէի ու անոր երջանկութիւնը ապահովելու համար այսչափ աշխատութիւն յանձն առնէի, ես խօսքս ետ չեմ կրնար դառնալ, որոշումս վերջնական է,

— Ապրիս տղա գոչեց, միլիոնատէրը, հաղար ապրիս, վեհանձնութեան, արիասրտութեան փայլուն մէկ ապացոյցը կուտաս այս ընթացքովդ. մարդկային սիրտ մը անկարող է այսչափ զոհողութիւն ընելու, կը հպարտանամ քեզմով ու պատիւ կը համարիմ ինձ քեզի պէս հօրեղբօրորդի մը ունենալս։

— Սանկ արտակարգ չնորհակալութիւններու հարկ չկայ, պատասխանեց Դրիզօրի, քանի որ գէղանին Էլէն Սը Ճէյմս Կուպլին կը սիրէ, գոնէ անոնց առջեւ պզտիկ չմնալու և պատուաւորութիւնս ապացուցանելու համար ասկէ ուրիշ միջոց կայ. եթէ սէրը չի վատնեցայ Էլէնի, գոնէ համարումն չեմ ուզեր զրկուիլ։

— Շա՛տ լաւ կ'ընես տղա, շա՛տ լաւ։

Խօսակցութիւնը հոս վերջացած էր, Սը Դրիզօրի Շօրթ թէեւ գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր իր ներքին զգացումները ծածկելու համար, սակայն հօրեղբայրը կեանք տեսած մարդ, կը կարդար անոր հոգեին խորը ու ցաւով կը տեսնար թէ որչա՛փ կը տառապէր եղբօրորդին իր աղջկան համար։ Պահ մը խղճահարութիւնը ա՛յն աստիճանի հասաւ միլիոնատէրին որ զղջաց իր բառոր սակիներ վատնելով չենք մը կառուցանել ա՛յնպիսի հաստատութեան համար որ ո և է հաստատուն եկամուտ գուրկ է։ Շէնք մը որ գրեթէ ոչինչ պիտի արժէր, դրամական տեսակէտով, առանց վարժարանին։ Շէնք մը որ իր հակառողջական չինուածքով կը փայլի, որ մէկ տարուան մէջ քանի մը հոդեներ զոհելէ վերջ, վարժարանը հիւանդանոցի վերածելց ուսանողներու դրեթէ 1/4ը անկողին ձգելով։ Պառաւա՛ռ, որովհետեւ երբեք ճարտարապետ եղած չէլլալով, շէնքին ճարտարապետութիւնը ինք տատնձած էր։ Ամէնէն հաւնուած ճարտարապետ մը կը հրաւիրուի որ անպիտի շէնքը եկեղեցիներ կանգնելով հռչակ հանած է, սակայն երկու օր վերջը կը վռնտուի, Նորին Գերապատուութեան կարգադրութեանց մէջ բարեփոխում ներմուծելու ուզելուն համար։ Հինգ օր առանց ճարտարապետի կը չարունակուի, գարձեալ կը հրաւիրուի քանի մը օր վերջը կրկին վռնտուելու համար։ Արդիւնքը այս է՝ ըլլայ որ մեր խիստ կիսմային համար բոլորովին անհպատ դիրքով չենք մը կ'ունենանք։ Ամէն բան ստիպման մը ունի, նոյն իսկ ինքնասանութիւնը։

Կեսարիոյ մեր երբիլէթ դիւղին եկեղեցիին շատ մը անօթներ կը ծախսուին և դոյացած 140 ոսկոյ մեր գումարը կը յանձնուի Նորին Գերապատուութեան։ Առաջնորդարանի օրինական ծոմարներու մէջ նոյն գումարը երբիլէթի անուամբ արձանագրո՛ւած է արդէօք, այդ դրամը որո՞ւ քով կը գտնուի։ Ինչո՞ւ չենք գիտեր։ Նոյն դիւղը երկու տարիէ ի վեր քահանայէ զուրկ է, գիւղացիները իրենց ենթեցեալները առանց քահանայի կը թողուն եղեր։ Եթէ տարի է, գիւղապետիս առաջնորդ հօր դիմեր են որ գտնէ իրենց սակին տակաւին քահանայ մը տրուի։ Բայց մեր ժողովական պատասխան կը տրուի։ Նոյն եկեղեցիին մեռցեալ անօթները ցուցակագրուելու համար Առաջնորդ հօր կողմէ Մուսնաբասանի քահանային պաշտօն կը յանձնուի։ Գիւղացիները կը խնդրեն յիշեալ քահանայէն որ քանի մը օր առաջ առանց արդարութեան թաղուած իրենց ենթեցեալին համար գտնէ հոգեհանդիստ մը կարդայ։ Քահանան կը պատասխանէ որ առ այդ արտօնութիւն չունի ինք։ Միթէ գիւղացիները եկեղեցիին ուծացնել չէ՞ այսպիսի ընթացք մը։ Սակայն չատ իրաւացի պիտի դտնենք ամէն անոնց գիտողութիւնները որոնք պիտի առարկեն թէ Առաջնորդութիւն, կրօնական ձեռագիրներու հաւաքածոյ, արժեքաւորներու առուծախ ասոնց ամէնը մէկէն այնքան քիչ ժամանակ կը թողուն վերոյիշեալ կրօնական և դպրոցական խնդիրներու օրինաւոր կարգադրութեան համար որ նմանօրինակ պատասխաններով միայն կրնան լուծուիլ կամ յաւէտ անլուծելի մնալ։

ՎԱՀԱՆ Ց. ՔԵՍԱՀԵԱՆԱՆ

Ծայրայեղ հաճոյակասութիւնը նրկատմամբ թէ՛ ինչու խոտութիւն չի բանեցուց Էլէնի վրայ ու չհամոզեց զայն որ Դրիզօրի հետ ամուսնանայ, և սակայն ասոնք անկարելի բաներ էին իրեն ու աղջկանը համար։ Էլէնն ազատ դասակարգութիւն ստացած, քիչ մըն ալ երես առած ու չվացած աղջիկ, բնականաբար կարեւորութիւն չպիտի տար ոչ է թելադրութեան ու պիտի ամուսնանար իր սրտին նախընտրածին հետ։

Այս պարագան Սը Տաւիտ ալ գիտէր և մինակ Դրիզօրի յուսաբեկութենէն ազդուելով էր որ ատանկ մտածումներու կ'ենթարկուէր։

Գալով Սը Ճէյմս Կուպլի, անիկա նաւապետն ուած վատութիւններէն կասարելապէս համոզում գոյացնելով թէ անպատեհ հովանոցը պիտի գտնէ, իր ապագայ երջանկութեանը վրայ կ'երդէր։ Էլէնը զոր կեանքին չափ կը սիրէր, իր քովը ունենալ, անոր հետ ճամբորդել, անոր չնչած օդը շնչել, անբացատրելի երջանկութիւններ էին իրեն համար որ կը մոռցնէին ամբողջ ճամբորդութեան վիշտն ու տաղտուկը։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ. — Անգլեռուս մերձեցման լուրէն վերջ, զոր առաջին անգամ ՍբաՆՏարs հրատարակած էր, նոյն թերթին Բարիզեան թղթակիցը այս անգամ ևս կը ծանուցանէ թէ վաւերական աղբիւրէ իր առած տեղեկութիւններուն նայելով, Պարսկաստանի մէջ երթալով կ'աւելնայ գերմանական վաճառականութեան ազդեցութիւնը, և թէ գերմանական ապրանքներուն ներմուծումը և մատակարարումն պայմաններուն դիւրութիւնները կը նպաստեն այս իրողութեան։ Գերմանական կառավարութիւնը Պարսկաստանի շահագործութիւնը կարիւրութիւնը վաճառականութեան համար երկար ատենէ ի վեր ընդունած ըլլալով, հանձայնութիւն մը կնքեր կամ կնքելու վրայ է եղեր Պարսկաստանի հետ, որուն ներկայացուցիչն է պարսկական մաքսային վարչութեան վերատեսուչ պէյ պաշտօնատար մը՝ Մ. Նաուս։ Թէհրանի գերման դեսպանին և Մ. Նաուսի միջև դոյացած համաձայնութեան պայմաններուն համեմատ, Գերմանիա յանձն առեր է 1 միլիոն 250,000 մանգ. ոսկի փոխատուութիւն մը ընել Պարսկաստանի, որ ի փոխարէն առևտրական և ճարտարագիտական դիւրութիւններ պիտի հայթայթէ Գերմանիոյ։ Կ'ըսուի նաև թէ Պարսկաստան Կրմանշահէն մինչև Թէհրան երկաթուղիի մը մենաշնորհն ալ պիտի տայ գերման ընկերութեան մը։ Կրմանշահ հանքերու և քարիւղի տեսակէտով իսկ հարուստ գաւառ մըն է, շահագործութեան յարմար։ Գերմանական նոր հիւպատոսութիւններ ալ պիտի հաստատուին, մին՝ Կրմանշահի, միւսը՝ Շիրազի և մնացեալ երկուքը աւելի հարաւ Հիւրմիզի նեղուցին մօտերը։

Գերման թերթերը, առանց այս նոր կարգադրութեան վրայ մեկնութիւններ տալու, կը յայտարարեն թէ Պարսկաստանի վաճառականութիւնը չի կրնար Անգլիոյ և Ռուսիոյ մենաշնորհը ըլլալ, որոնք 1888ին ծանուցագրեր փոխանակելով իրարու մէջ՝ մինչև մէկ ասիճան համաձայնեցան հիւսիսային և հարաւային Պարսկաստանի վաճառականութեան մասին։ 1890ին Պարսկաստան Ռուսիոյ հետ համաձայնութիւն մը ստորագրեց հիւսիսային Պարսկաստանի երկաթուղիներուն համար տասը տարուան պայմանաժամով։ Երկաթուղիները պիտի չնչէին ռուսական ընկերութիւնները, բայց պայմանաժամին աւարտելէն վերջ Պարսկաստան իրաւունք պիտի ունենար որոշելու թէ որո՞ւ ձեռք պիտի չարտնակուէին մեզ երկաթուղիները։ Այս պայմանագրութիւնը աւարտեցաւ 1900 Նոյեմբերին, բայց յայտնի չէ թէ երկու կառավարութիւնք վերջնական ինչ ձեւ տուին երկաթուղիներու խնդրոյն։ Միայն սա յայտնի է թէ 1900ին, Պարսկաստան 2 միլիոն 250,000 մանգ. ոսկիի փոխառութիւն ըրաւ Ռուսական Ազգային, պայմանաւ որ երկու տարի Պարսկաստան փոխառութիւն կամ փոխառութիւններ չկնքէ առանց Թէհրանի Ռուսական Ազգային հաստատութեան։ Այդ թուականին և 1903ին միջև, Պարսկաստան Ռուսիոյ մէջտեղ չորս միլիոն մանգ. ոսկիի փոխառութիւն ըրաւ։ 1902ին վերջերը առևտրական նոր առևտրական պայմանագրութիւն մը ստորագրուեցաւ, ինչպէս 1903 Փետրվարին առևտրական պայմանագրութիւն մը կնքուած էր Անգլիոյ և Պարսկաստանի միջև։

* Պէրլինէ կը հեղագրեն թէ արտաքին գործոց պաշտօնարանը բացարձակապէս կը հերքէ գերման կառավարութեան կողմէ Պարսկաստանի եղած փոխատուութեան մը մասին անգլիական թերթերուն տեղեկութիւնք։ Գերման թերթերը կը յայտարարեն թէ գերման սեղանաւորական խմբակներ աղտաւեն իրենց ուղած կերպով չահագործելու իրենց դրամագլուխները, առանց կառավարութեան պաշտօնական տեղեկութեան։ Դալով Կրմանշահի երկաթուղիի մենաշնորհին, արդէն գերմանք ամէնէ առաջ այդպիսի մենաշնորհ մը ձեռք բերած են Իսմիրլիէ մինչև Թէհրան, անցնելով Կրմանշահէն։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՍՊԱՆԻՈՅ ԽՆԱՄԻԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Լոնտոնի թերթերը զոհունակութիւն կը յայտնեն անգլիական իշխանութիւն մը Սպանիոյ թագաւորին հարս ըլլալուն վրայ։ ՍբաՆՏարs, ի մէջ այլոց, հետեւեալը կը գրէ. — Երէկ, ուրբաթ, Սպանիոյ դեռատի թագաւորը իր հարսնցուն դիմաւորեց իր թագաւորութեան սահմանագլխին վրայ, ուրկէց հանդիսաւոր գնացքով առաջնորդեց զայն էյ Բարտայի պալատը՝ որ աւժամանակեայ բնակարան յատկացուած է էնտա իշխանուհիին։ Սպանական ամբողջ ազգին բարեմաղթութիւնները իր թագաւորին և անոր նշանածին համար են։ Գրեթէ տարի մը առաջ էր որ Ալֆոնսօ թագաւոր ոսքը դրաւ Անգլիոյ հողին վրայ։ Ցուցնիս 5ին Բորթսմութի գամաքը եկած էր։ Առաջին անգամն էր որ Սպանիոյ թագաւոր մը իբրեւ վեհապետ կ'այցելէր Անգլիա։ 1554ին երբ Սպանիոյ Ֆիլիբ թագաւորը Սաութէմբթնի ցամաքը եկաւ, Անգլիոյ Մարի թագուհիին հետ իր ամուսնութիւնը կատարելու համար, տակաւին թագ դրած չէր։ Երեք հարիւր քսան տարի վերջ Սպանիոյ գահաժառանգը մը, Ալֆոնսօ թագաւորին հայրը, Սէնտերրոթի անգլիական պետական վարժարանին իր ուսումները կը շարունակէր, երբ 1874 Նոյեմբեր 20ին իր գահակալութեան լուրը առաւ Մատրիտէն, և քիչ վերջն այ Բարիզի Պապիէվաքի ապարանքին մէջ ընդունեց չնորհաւորական հեռագիր մը իբրեւ Ալֆոնսօ ԺԲ. թագաւոր, բայց առաջին լուրը Անգլիոյ մէջ ստացաւ։ Երեսուն տարի վերջ իր զաւակը՝ որ իր մահուանէն ետքը ծնաւ, Անգլիա եկաւ, և էնտա իշխանուհիին սիրոյ գրաւեց իրեն կին ընտրելու համար զայն։ Սպանիա Ալֆոնսօ ԺԲ. թագաւորին ժամանակ մեծ յառաջդիմութիւններ ըրաւ, երկաթուղիներ չմնացին, հեռագրական և հեռաձայնական գրութիւններ հաստատուեցան, դպրոցներ և վարժարաններ բացուեցան, ճարտարարուեստով զբաղող ընակիչներուն թիւը քառապատկուեցաւ, քաղաքական հերմացոյցը եօթնապատիկ բարձրացաւ։ Մեծին Բրիտանիոյ հետ սերտ համաձայնութեան բարեգործուն հովանիին տակ, որ պիտի կնքուի արքայական յաւաջիկայ ամուսնութեամբ, Սպանիոյ բարեկամները սիրով պիտի տեսնեն թէ այդ երկրին բարեշաղոգութիւնը և զարգացումը ա՛լ աւելի պիտի բարգաւաճի։ Պատմական շրջաններ եղան երբ անհաշտ հակառակորդներ էին Անգլիա և Սպանիա, բայց սահմանաւոր թուլցան տուեալութիւնները և վերջապէս դադրեցան գոյութենէ։ Բայց անհաշտութեան շրջաններուն մէջ իսկ անխոնջ մնաց գրական և գեղարուեստական փոխադարձ հանկրութիւնը։ Սէրվանդէսի, Լոբէ տա Վէկայի, Վէլասքուէզի, Մուրիլլոյի անունները միշտ աշխարհի ամենամեծ հմտաւնութիւններուն մէջ իրենց տեղը ունին։ Այս մարդիկ իրենց հանճարին զօրութեամբ միջազգային համերաշխութիւն մը հաստատեցին։ Եւ այսօր ժամանակի յամբ ընթացքին մէջ կը վայէ որ Անգլիացիք սիրով ողջունեն երկու տէրութեանց միջև աւելի լայն համաձայնութեան մը հաստատութիւնը։»

ՀԷՆՐԻՔ ԻՊՍԷՆԻ ՀԱՆՃԱՐԸ

ԺԹ. դարը ժամանակին հեղեղին մէջ անցայտ ըլլալէն քիչ առաջ դուռ էր թատերական ամենամեծ բանաստեղծներէն մէկը, իր ամենամեծը՝ եթէ դարուն վերջին քառորդը միայն աչքի առնենք։ Ֆրանսական թատրոնը երկար ատենէ ի վեր ծերութեան կասկածելի նշաններ ցոյց կուտար, և այլ ևս ուժ չունէր ամբոխ բնելու առաջին տեղը՝ զոր գրաւած էր յետնի տարի շարունակ։ Եկած էր հոգեւնական վայրկեանը նոր վարպետի մը համար։ Եւ ահա հիւսիսէն երևցաւ այս հզօր մարդը պատկառելի և ամբարկիր արուեստով մը, և յորմէնէ ընտրեալ մարդու մը չեչաւով տիրապետեց ժամանակակից թատրոնին վրայ։ Իր արուեստը պիտի չունենար ներկայ դրաշմը, եթէ բեմին վրայ առաջին երևնալուն իսկ՝ ամբոխին ծափերը չարժած ըլլար։ Վայրկենական յաջողութիւնը գրեթէ միշտ վայրկենական յաջողութիւն կը մնայ, մինչդեռ մեծագոյն արուեստագէտները միշտ ապագայ դրական և թատերական սերունդին է որ կը խօսին, և զա՛յն կ'ուզեն վարժեցնել արուեստին ուղիղ ըմբռնումին և ջնորհապարտութեան։ Իպսէնի բանն ալ ա՛յս եղաւ։ Իր առաջին ունկնդիր հասարակութիւնը պաղեցուց, զզուեցուց, հեռացուց իրմէ, և արդարեւ դիւրին գործ չէ թատերական և գրական հին սկզբունքներով սորուած հասարակութիւն մը, որ սովորական ճամբաներէ քաշած է միշտ, արտաքին կեղեւէն առաջնորդուիլ սանիկ մինչեւ արուեստին ուղ և ծուծը։ Ինչ որ առաջին անգամ աչքի կը զարնուէր այս նոր արուեստագէտին վրայ, իր հիւսիսական կերպարանքն էր, լրատութիւնը, քարի կարծրութիւնը իր ձեւին, հիւսիսի սառոյցներուն բուքը, որ գոգցես կը հնչէր իր բոմանդակ էութենէն։ Բայց զարմանալի է որ հիւսիսի այս մարդը իր Տուամներուն ամէնէն մեծերը և նշանաւորները գրեց ո՛չ թէ Նորվեկեան իր հայրենիքին մէջ, այլ Իտալիոյ մէջ, և արդարեւ բուն իսկ հարաւային Աւստրիոյ մէջ, որ կրնայ պարծիլ առաջին հելլենական կայծերը ընդունելուն համար այս բանաստեղծին հոգիին մէջ։ Իր առաջին խոստման ճամբորդութիւնը Թրիէսթ տարաբաղնատեղը։ «Հոն», կը պատմէ, «Հիացայ վեհ և ճառագայթարձակ Միրամարին վրայ։ կապոյտ և գեղեցիկ կը փուռէր ծովը առջեւս։ Եկեղեցիին այս յայտնութիւնը հզօր տպաւորութիւն մը դործեց վրաս — արտադրող քերթող մը բրաւ զիս»։ Այս հիւսիսականը արթնցաւ, դմայլեցաւ հարաւային լոյսով։ այս բեւեռայինը լոգանքը ըրաւ հարաւի արեւուն ճառագայթներուն մէջ, բայց ի՛նչ որ հոն քերթեց, հիւսիսային երկինքին ծանր ամպերը կախուած են անոնց վրայ։ «Նօրան» գրեց Ամարիի մէջ, «Բուրուականներ»ը Նաթոլիի ծովածոցին մէջ։ Շուրջանակի կը ճառագայթէր ընութիւնը, ծովն ու երկինքը լուսածիծաղ կը հոսէին իրարու մէջ խառնուելով, բայց այսպիսի շրջակայքի մը մէջ իսկ ծնունդ առին ա՛յսպիսի գործեր՝ որոնք գրեթէ կը յուսահատեցնեն մեզ կեանքին։ Անկէց աւելի անուգրոյն հակապատկեր կարելի չէ երևակայել։ Վարպետը ա՛յն սասիճան ամուր էր իր ընավայրին կապանքներուն մէջ, իր գերմանական նեղրանները՝ ա՛յնքան ապահով կը կոխէր օտար յատակի վրայ որ գեղեցկին յայտնութիւնը իր ստեղծական հանճարը արթնցուց մէյան, բայց գիծերը և գոյները հիւսիսէն էին առնուած։

Գրական և թատերական հասարակութիւնը թշնամի մը ակնարկից այս հզօր քերթողական անձնատուութեան մէջ։ Բնազդաբար զգայ թէ գեղարուեստին և թատրոնին հին ձեւերը քայքայող, գրական մշտատև երեկը տաճարէն խարսխնով դուրս հանող քերթող մը կայկայուած էր թատերաբեմին վրայ։ Իպսէն դանտուկի մարթ փոս առնող մարդ չէր։ Վիեննայի հին քաղաքական թատրոնին մէջ Վիեննայէ յանկարծակիի եկան, երբ հիւսիսի այս մարդը իր թատերական արուեստին քանդակ կոչուելիքներ և անմերողան հանդարտակութեամբ սովընցուց իրենց թէ իր թատրոնը իրենց հաղկացմէն պէս չէ։

* * *

Իպսէն իր երգիներուն մէջ ունէր դանդիական, գերմանական և սկոտիական նախաձգիրներու արիւն մանդամայն։ Հարաւի դիջին և մեղմ կլիման չզօրեց բարեխառնելու սկոտական լեռնադաշտերուն բրտութիւնը, գերմանական երկնքին մէգը և հիւսիսի սառոյցներուն վայրենութիւնը։ Իր հեռատեսական թատերգութիւնն մէջ միշտ անծանելի բան մը կը դնէր, այս պատճառաւ մեծ յաջողութիւն չունեցաւ հանրութիւն մտ, թէեւ յայտնի դէմք մը դարձաւ աշխարհի գրական և թատերական շրջանակներուն մէջ, սկսեալ 1850էն իսկ։ Իր թռչուն իրրեւ Ստորէն Պէրկէնի թատրոնին, տարին 70 անգլ. ոսկի էր միայն 1851ին, ինչ որ նոյն իսկ խնայասէր Սկանտինաւիոյ մէջ յիսունական թուականներուն բաւականաչափ եկամուտ մը չէր։ Բայց Պէրկէնի թատրոնին մէջ հինգ տարի իր ստացած փորձառութիւնը մեծ արժէք ունեցաւ իրեն համար։ Զանազան տեսութիւններ յայտնուած են իր արժանիքին վրայ իբրեւ իմաստասէր, բանաստեղծ, կեանքի ուսումնասիրող և բարոյախօս։ Պէրկէնի թատրոնին մէջ սովորեցաւ իր գործնական ճարտարութիւնը թատերական յարգարանքներու և ներկայացումներու մասին, յարմարցնելով Շեյքսպիրի, Հոլպէրկի, Էոլէնշլակէրի, Սքրիպի և այլոց թատերախաղերը։ Պէրկէնի մէջ ներկայացուց իր յաջողակ խաղերէն առաջինը և իր դիրքը հաստատեց իբրեւ կարող թատերական գրագէտ։ «Տիկին Ինկէր Օսթրատթի» էր թատերախաղը ներկայացուեցաւ. 1855 Յնվ.ին, «Սօլհաուկի իրարանձանութիւնը» 1856 Յնվ.ին և «Օլափիլի Գրաս» 1857 Յնվ.ին։ Ասոնք պատմական կամ վիպական տուումներ են, վերջին երկուքը մասամբ ոտանաւոր։

1857ին Իպսէն Պէրկէնէն Քրիսթիանիա փոխադրուեցաւ իբրեւ վարիչ Դանիական Թատրոնին։ Հետեւեալ տարին հրատարակեց իր արձակ վիպական ողբերգութիւնը, «Հէրկէլանտի ռազմիկները», որ Պիեօրնսոնի «Մարնէօվի Սալաքէն» վէպին հետ միևնոյն ժամանակ գրեթէ հրատարակուեցաւ, և այս երկու գործերը կրնան նկատուիլ իբրեւ առաջին արդիւնքները Նօրական (Հիւսիսի) գրականութեան արդի մեծ վերակենդանացման։ «Հէրկէլանտի ռազմիկներ»ուն մէջ Իպսէն իր ներշնչումը առած է հուչակաւոր Վէօլսունգա ժողովրդային դիւցազներգութեան մէջ պատմուած սիպարտներէն։ 1858ին Իպսէն անուանի վիպասանի մը աղջկան հետ կարգուելով, Նորվեկեան անկախ թատրոնի մը վարիչը եղաւ, և ջանաց մասնաւորապէս քաջալերել բնիկ թատերագիրները և դերասանները։

Մինչեւ այս ժամանակ Իպսէն կը գրէր իր առաջին գրական տարիներուն ոճովը—քերթողական ողբերգութեանց և վիպերգներու ոճը։ 1862ին աշխարհ առաջեւ հրապարակ կեաւ յատկանշական «Բրանտ»ը առաջին գործը թատերական երգիծապատումի մը ձեւով, ա՛յն էր՝ «Սիրոյ կատակերգութիւնը»։ Թատերախաղը՝ որ յանգաւոր չափով գրուած էր, 1873ին միայն թատերաբեմին վրայ ներկայացուեցաւ, և 27 տարի ետք անգլիերէնի թարգմանուեցաւ։ Իր հրատարակութիւնը անաղմուկ հանեց գրական աշխարհին մէջ, իսկ կատաղի ընդդիմարանութեան՝ Սկանդինաւեան երկիրներուն մէջ։ Սկիզբն էր այս գրական այն չարժումին՝ որ տակաւ առ տակաւ գրական աշխարհը պիտի բաժնէր հին և նոր գրական ձեւերուն պաշտպաններուն և հակառակորդներուն միջև։ Մինչ ոմանք կ'ողջունէին խանդաղատութեամբ Սիրոյ կատակերգութեան հեղինակը իբրեւ հիմնադիր նոր արուեստի մը, իսկ քարոզիչ գրական նոր ուսուցարանի մը, ուրիշներ պախարակիչին գոյն իբրեւ անբարոյական, խօլական և անկիրթ։ Ժամանակ մը, սակայն, Իպսէն իր վիպական ոճին զարձաւ նորէն, 1864ին հրատարակելով պատմական խաղ մը հինգ արարուածով, որուն տեսարանը եղած է Նորվեկիա ԺԳ. դարուն։ Շարադրութեան այս ձեւէն վերջնականապէս հրաժարեցաւ 1874ին, երբ հրատարակեց «Գուլիանոս»ը։

1862ին Իպսէն հրաժարած էր Նորվեկեան թատրոնէն, գրական խորհրդականը ըլլալու համար Քրիսթիանիա Թատրոնին։ Բայց Նորվեկիոյ մայրաքաղաքը նեղ կուգար իրեն, որովհետեւ տնտեսութեամբ կը դիտուէր գրական դասակարգերուն մէջ իբրեւ վատնագար և տարակերպն նորացուցիչ մը։ 1864ի գարնան փոքրիկ տարեթուակ մը ընդունեց կառավարութենէն և իր հարազատները թողուց արտասահման ընակիլու համար։ Իտալիոյ և Գերմանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ ժամանակ մը ճամբորդելէ վերջ հաստատուեցաւ Միւնխէն, ուր մնաց մինչև 1891, երբ վերադարձաւ Քրիսթիանիա։

Իպսէն երբ այս կամաւոր տարագրութեան անձնատուր եղած էր, 36 տարեկան էր, և թէև նշանաւոր դէմք մը սկանդինաւեան երկիրներուն մէջ, բայց տակաւին անծանօթ էր արտաքին աշխարհին։ Սակայն 1866ին և 1867ին Իտալիոյ մէջ իր ընակութեան միջոցին, երկու գործ հրատարակեց որոնք արագ արագ եւրոպական համբաւ մը չինեցին իրեն համար։ Ասոնցմէ առաջինն էր «Պրանտ», քերթողական ողբերգութիւն մը ոտանաւոր։ Թատրոնի համար գրուած չէր, թէև փոքր մը եղաւ թատերաբեմին վրայ հանելու գայն։ Նիւթն է Նորվեկիացի երէցի մը կեանքին արկածներուն պատմութիւնը, Պրանտ անգին և զարհուրելի նեղութիւններով և զոհողութիւններով ամէն բան կ'ընէ Աստուծոյ պատուէրները կատարելու նպատակաւ, անոնց տառական իմաստով։ Ոմանց համար Պրանտ դառն յարձակում մըն է Բրիստոնէութեան դէմ, իսկ այլք սատակի երգիծաբանութիւն մը կը նկատեն զայն, մինչ երրորդ տեսութեան մը նայելով, անոր նպատակն է ցոյց տալ թարի կամքին յաղթանակը արտին վաղանցուկ յոյզերուն և կրքերուն վրայ։ Թատերական քարոզ մըն է կեղծաւորութեան, թոյլ ըղձանքներու, անիրական ցանկութիւններու դէմ։

Երկրորդ գործն է Նորվեկեան գիւղացիի մը կեանքը, մասամբ այլաբանական, մասամբ երգիծական և մասամբ վիպերգական, արտասովոր ուժգնութեամբ եւ տաղաչափութեամբ մը գրուած, դաղափարներուն և միջադէպերուն մէկ քանին քաղելով Նորվեկեան հին աւանդավէպերէն։ Գիւղացին կը թափառի աշխարհի մէջ, անդնելով չարք մը տարօրինակ արկածներէ, որոնք մերթ կը յիշեցնեն Ցաուսթը, մերթ Տոն Ժուանը, երբեմն ալ Ֆրանսական արդի վէպ մը։ Իպսէն տեղ մը անհարթ, կարուկ, էապէս կենսական ուսումնասիրութիւններ են հատարակ պարզ անհատներու, որոնք իրենց իսկ ցաւառատոյ ջիղերուն յուզումներուն տակ կը տուայտին։ Այս տուումներուն առաջինը որուն մէջ երգիծանքը սուրի ցայտուն է եւ թեթեւակի աւելի ընդեմիտ քան իր յաջորդներուն մէջ, «Նորվեկեան Պատանեկութիւնը», բաղմադրդոր փայլով ներկայացուեցաւ 1869ին։ Ցեղայ, ուսումնասիրութեան, խորհրդածութեան, ճանաչողութեան եւ համեմատաբար գրական անգործութեան երկար ընդմիջումէ մը վերջ, 1877ին հրատարակեց Նորվեկեան Ընկերութեան Գրական Սիւնը։ Երկու տարի վերջ, 1879ին հրատարակուեցաւ Պուպրիկին Տունը, իր թատերախաղերուն ամէնէն ժողովրդականը թատերաբեմին վրայ, և որ թարգմանուած է իւրաքանչիւր եւրոպական լեզուի։ Տիկի եւ Սառա Պէրնարի նման դերասանուհիներ ներկայացման մէջ գլխաւոր դերը կը կատարէին։ Իպսէն, պուպրիկ կը հարարի եւրոպական օրիորդը, որ իր հօրը եւ մօրը նախապաշարումներէն կաչանդուած է։ Պուպրիկին Տունը Թէմենիդմի իրրեւ յաղթանակը ծափահարուեցաւ։ Նօրա Հելմէր գլխաւոր տիպարն է այդ թատերախաղին։

Իր միւս գործերն են Ծովուն Տիկինը, Վայրի Բադ, Բօզտէբսօլմ, Հէտտա Կապլէր, Վարպետ Հիւսնը, Փոքրիկն Էյոլֆ, և Ջոն Կապրիէլ Պորքման։

Իպսէն գրականութեան վրայ ազեցուց քանի մը տիպարներ, որոնք պիտի ապրին։ Բօզտէր, Թէսման, Հէտտա Կապլէր, Նօրա Հելմէր, Էլլիտա և ուրիշներ ա՛յնպիսի պատկերներ են որոնք գիւրաբեր չեն թօշնիր գրական կանեփեակին վրայէն։ Իպսէն արդի թատրոնը յեղաշրջեց, արուեստական աւանդութիւններէն ճողոպրեց զայն։ Ամէն տեղ թատերագիրներ առանց գիտնալու Նորվեկիացի վարպետին ազդեցութիւնը կրեցին։ Իպսէնի կրտսերագոյն ժամանակակիցներէն ամէնէն կարողները, Զիւսերման, Կէրարթ Հաուպթման, Մէթէրլինք, տ'Անտունցիօ և Պէրնարտ Շօ, իր ուղղակի աշակերտներն են։ իր մէթոդը կը նշմարուի նոյն իսկ ուրիշներու մէջ, որոնք չեն գտնիր անոր նմանող ըլլալ։ Ոչ ոք հիմա թատերախաղ կը գրէ առանց Իպսէնը կարդացած ըլլալու։ Հանճարի ազդեցութիւնն է սա։ Եւ տարակոյս չկայ թէ Իպսէն հանճար ունէր։ Դիւրախտաբար հանճարին հետ խառնուած էր անհանգիստ և անվարդ միտք մը, և բարկացող ուժգնութիւն մը, որ երբեմն զօրութիւն կը թարգմանուի ակարամիտներուն եւ զիգոնեթուն կողմէ։ Երբեք չժամանեց — թերեւս երբեք չգաղձաց ալ ժամանել — մեծագոյն բանաստեղծներուն Ոդիսպական անդորրութեան, կէօթէի և Թենիսընի զուարթախոհութեան, կամ Շիլլերի և Վիքթոր Իւկոյի կրքոտի ձգտումին։ Մեկնիչ մը ըսած է թէ Իպսէն մէկ զգացի կերպարանք մը ունի, Արարչին և Անոր գործերուն չը հաւնող։

Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ եւ ՍբաՆՏարs

ԲԱՄՊԱՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ, Մայիս 29

Մյս.—Ցնս.5.94 բէնս Օգս.—Սեպ.5.86 բ.
Ցլս.—Օգս.5.95 » Հկտ.—Նոյ. 5.70 »

Տիւրմէնեան Դեղարանի ազդը
կարդալ չորրորդ էջը

ՔՐՈՆԻԿ

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ նիստ չգումարեց, որովհետեւ սանենապետ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան բացակայած էր անակնկալ տարաբութեան մը պատճառաւ։ Սանուն Տիգրան էֆ, երբ նէկ գիւղէն կ'իջնէր, շոգենաւին մէջ նուազում մը ունեցաւ, բայց անմիջական դարմաններու շնորհիւ սթափեցաւ։ Երբ շոգենաւը Պէշիքթաշ հասաւ, հոն գուրս եկաւ ուր բժշկական դարմաններու ենթարկուեցաւ վարչութեան Ամենապետը, որ յետոյ փոխադրուեցաւ իր բնակարանը։ Կը լսենք թէ վիճակը մտահոգութիւն չի պատճառեր։

ՄՈՒԾԻ Նորընծայ Պատր. Փոխանորդ Տ. Կորիւն վրդ. Էլիտիրէմեան, ապրիլ 10ին իր պաշտօնատեղին ժամանելով սանձնած է Մշոյ թեմի իր հոգեւոր պաշտօնը. ընդունած է տեղւոյն եկեղեցիներու բոլոր պաշտօնական մարմնոյ «բարի գալուստի» այցելութիւնները. այցեցած է ինքն ալ տեղական իշխանութեան զանազան պաշտօնատարաց եւ թէ Վսեմ. Միւթեսարրիֆ Մուսթէվի փաշայի, որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրած է իրեն։ Տ. Կորիւն վրդ. հրաւիրուած է աբդէն մասնակցիլ խարհի ժողովին, որուն շաբաթական նիստերուն ներկայ կը գտնուի արդէն։ Առաջնորդարանը բարի գալուստի եկած են նաեւ հեռագիրներ հոգեւորական հայոց Առաջնորդ Գերապայծառ Տ. Ներսէս եպսկ. Ճնորհեան՝ Մխիթարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Անտոն Ճնորհեանի հետ, Բաղդեսի հայոց երէց պատ. Գրիգորը։ Նոյնպէս վանքերէն՝ նախ Ս. Յովհաննու Տ. Սարգիս վրդ., Ս. Առաքելոց վանահայր Տ. Յովհաննէս ծերունազարդ վրդ.ը, Ս. Կարապետէն վանահայրական փոխանորդ Տ. Վարդան վրդ. Յակոբեանը՝ Տ. Եղիշէ վրդ. Կարապետեանի հետ։ Վերջինս որ խնամի Առաջն. փոխանորդութեան պիտի կոչուէր, մնացեր է հոն մեկնիլ։ Նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Հայրը երեք կիրակի շարունակ պատարագած է ու քարոզած։ Նախ Ս. Մարգիսէ եկեղեցին, յետոյ վերին թաղի Ս. Յարութիւն եկեղեցին և երրորդ ալ Զորոյ թաղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին։ Խումն բազմութիւն մը ժողովրդական կը լցնէ եկեղեցիները ամէն հեղ։ Ժողովուրդը Քրիստոսի աւետարանին մեկնաբանութեանց և հոգեւոր քարոզներու խիստ կարօտ է. անոր համար է որ այնքան բազմաթիւ կըլան ունկնդիրներ, երբ լսեն թէ նոր վարդապետ եկած է և պիտի քարոզէ։ Տ. Կորիւն վրդ., երբեմն հոգեւոր առակներով ալ կը համեմէ իր քարոզները, որոնց նախաբանութիւնը միշտ Աւետարանէն կառնու բնականաբար։ Ջերմագին յորդորներ կուտայ, որպէս զի նրբաժարին ոգելից ըմպելիի գործածութենէն, ամէն անոնք որ մոլութիւն ըրած են գինեխումը ու վրայ կուտան իրենց առողջութիւնն ու հացը միանգամայն, ու փոխարէնը նուիրեն եկեղեցիին ու դպրոցին, որոնք բաղմապարկ պիտի անեցնեն իրենց լումաները։ Ցաճախ կը խօսի, կը չեչտէ ու կը մատնանշէ դպրոցին կարեւորութիւնը, ու խոստանի կը մեղադրէ իրենց զաւակներու կրթութեան անտարբեր ծնողները եւն.։ Տակաւին ուրիշ չունեցած այցելել ըլլալ վարժարանները։ Նորընտիր Պատր. Փոխանորդին ամէնէն լաւագոյն գործը պիտի ըլլայ եթէ յաջողի, Մշոյ թաղայնի վարժարանները իրապէս կանոնաւորել և թէ մանաւանդ ապահովել յարատեւութիւնը միացեալ քանի մը բարձր դասարաններու, որոնց կը փափաքին ու ծարաւի են թաղային վարժարանց գրեթէ լքուած ազգաները։ Մշոյ ուսուցիչներն ալ սիրայօժար պիտի մասնակցին դպրոցական յառաջդիմութեան, երբ որ այդ նպատակով ձեռնարկներ ըլլան, այլ լուրջ ձեռնարկներ և ոչ թէ ասկէ առաջ եղած դպրոցական կանոնաւորութիւններու նման, որոնք թէեւ սրագիտ էին, բայց ապարդիւն մնացին դժբաղդաբար։ Մշոյ որդանոց-դպրոցներն ալ արդէն կարօտ են բարեկարգութեան, ու բարոյական խնամեալ մտահոգութեան։ Թէեւ որդանոց-դպրոցներու յատկացուած նպաստները անբաւական են, սակայն Տ. Կորիւն վրդ. այդ նպաստով նոր դիմումներ ըրած է Պարիսքարանին։

—Ապրիլ 15ին Մուշ հասած է նաեւ Պ. Դէորգ Մարգպետեան, յաջորդելով ողբացեալ Պ. Գալուստ Անդրէասեանի։ Մարզպետունի Մշոյ նախորդ կեդրոնական չրջանաւարտներէն մէկն է որ երկար տարիներէ ի վեր ուսուցչութեան պաշտօն կը վարէ. աւելի երկար մնացած Բաղէշ։

ՀԱԼԷՊի մէջ օտար ազգեր Մանկապարտէզ չունին, իսկ մերինը բացուեցաւ երկու տարի առաջ, որուն ինամակալ կարգուեցան Սնճէմեան Լիւսիպէյ և Պարսամեան Յակոբ էֆ.։ Առաջին անգամ սկսաւ 40 երկուռ աշա-

կերամներով, որոնց թիվը այսօր հասած է 130ի։ Շնորհիւ խնամակալութեան եռանդոտ ջանքի՝ Մանկապարտէզի թէ գիտական պիտոյքները, ֆրօպէլեան խաղալիկները և թէ կահ կարասիները ամբողջացան։ Տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ Մայիս 7ին կիր. օրը, Նեբէսական օրիորդաց վարժարանի մեծ սրահին մէջ։ Սրահի կահաւորման գործը յանձնուած էր Երուանդ Է. Տաճեանի, որ իր ծանօթ նուրբ ճաշակով գիտական սրահի մը վերածած էր հանդիսավայրը։ Բոլոր պատերը ծածկուած էին ընտիր կերպասեայ գորգերով, որոնց վրայ խիստ վայելուչ կարգաւ չարուած էին Ս. Գրոց, բնագիտական, բնագաւառական, երկրաչափական, մեռուկներու և հանքերու վերաբերեալ ընտիր պատկերներ, ֆոսպէլեան խաղալիկներ և մանուկներու ձեռագործներ, որոնց շարքին մէջ մէջ ընդ մէջ չարուած էին մեռաքահրա Օսմանեան փառապանծ դրօշներ։ Հանդէսը սկսաւ ժամը 7ին ընդ նախագահութեամբ առաջն. Գեր. Տ. Կարապետեանի։ Սամանեան մարտը յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։

Հանդէսին ներկայ էին Վսեմ. վալի փաշայի որդին Վսեմ. Հիւսնի պէյ, Վսեմ. Պէքիր փաշա (ընդհ. հրամանատար), Մէարիֆի կոմիսար Իսմայիլ վարժարանի տնօրէն Մուհիտտին պէյ, Ժանտարմա Գօմանտանտը Եաճա պէյ, Ընդհանուր դատախազը և օգնականները, Իսթիհանի անդամ Թավմա էֆ. Տիգրանեան, Վերաքննիչ դատարանի անդամ Նիքօլաքի էֆէնտի Պալիթ, Անգղ. Հիւպատոսարանին թարգման Նիկոլաս էֆէնտի Տ. Մարգարեան և իր տիկինը, Պարսկական դեր հիւպատոս Աշէմեան Լեւոն պէյ և թարգման Պարսամեան Յակոբ էֆ., Ֆիլիբ էֆ. Խապէպէ, Գազ. հիւպատոսարանի գանձէլէրը, Ռուսական հիւպատոսարանի Ա. թարգմանը իր տիկնոջով, Գազ. հիւպատոսարանի թարգման Իսկէնտէր էֆ. Պալիթ և տիկինը, Աւստրիական թարգմանին աղջիկները և այլ օտար նշանաւոր ընտանիքներ, Տէր և տիկին ազգի. Սամուէլ, տէր և տիկին ազգի. Վարժապետեան, տիկին Գուլումեան, Թորոս էֆ. Գուլումեան, տէր և տիկին Թոփճեան, տէր և տիկին Աւետիս, Վարդերէս, Նազարէթ Եկաւեան, տէր և տիկին Գէորգ Եկաւեան, Պարսամեան եղբարք, Տ. Սողոմէ Աշէմեան, Տեար Գաբրիէլ Խանճեան, տէր և տիկին Տանիգեան, տէր և տիկին Մազլումեան, տէր և տիկին Ճիսէճեան, տէր և տիկին Ճիւէրճեան, տէր և տիկին Պալիկեան, տէր և տիկին Սահակեան, տէր և տիկին Աւագեան, տէր և տիկին Ղազարոս Ստեփանեան, տէր և տիկին Տապպաղեան, Խաչատուր էֆ. Դերձակեան և այլ նշանաւոր վաճառականներ և պատուաւոր անձնաւորութիւններ։

Նուագախմբէն մը տեղի ունեցաւ. Տեար Բենիամին, Յովհաննէս և Էմէքճեան էֆ.ներ, իրրեւ մասնագէտներ ուսի, ջութակի և արմօնիքի վրայ տեղական և եւրոպական ընտիր կտորներ նուագեցին մեծ յաջողութեամբ։ Ժամը 7½ին վարագոյրը բացուեցաւ, քանին վրայ 130 փոքրիկներ իրենց աթոռակներուն վրայ արձանիկներու պէս անշարժ, լուրջ, ու խոհական դէմքով բազմած էին. այս տեսարանը անհասնում ծափեր խլեց հանդիսականներէն։ Նուագարանաց մասնակցութեամբ մաղթանքէ մը վերջ՝ հետեւեալ արտասանուեցան Հայ., Տաճ., Անգ. և Արաբ. ճառեր։ Այդ փոքրիկ ուչիմները իրենց լուրջ ու սիրուն ձեւերով և հիանալի առոգանութեամբ սքանչացուցին հանդիսականները, որոնք որոտընդոստ կը ծափահարէին մեծ հաճոյք պատճառելով մանուկներուն։ Ապա սկսաւ պարը և վալցի ու խաղերու մրցումը, որոնց միջոցին ամէն կողմանէ կը լսուէին գոհունակութեան ձայներ, և հնարհաւլութեան ծափեր, նաղարաչուք տիկնայք և օրիորդք իրենց թաչկինակները օդին մէջ կը շարժէին, իսկ աշխարհականք ամէն կողմէ կը պոռային «պրաւո՛, աֆէրին»։ Մանուկներուն վրայ ամենէն աւելի կը նշմարուէր կատարեալ գիտակցութիւն իրենց ըրածին և խօսածին, ինքնավստահութիւն և մանաւանդ լրջութիւն, այնպէս մը կը խօսէին և կը գործէին կարծես մեզ հանդիսականաց դաս կ'աւանդէին, կամ ինչպէս սովրած էին իրենց դասախօսներէն՝ նոյնպէս ալ զմեզ իրենց աչակերտները կարծելով մեզ սովրեցնելու կը ջանային։ Ժամը 10½ին հանդէսը վերջացաւ։ Առաջնորդ Ս. հայրը օրհնեց խնամակալ էֆէնտիները, դաստիարակուհիները և աչակերտները, հնարակալութիւն յայտնեց օտարաց և աղգայնոց, որոնք պատուած էին հանդէսը, ապա բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր կենաց համար, ոբուն բոլոր հանդիսականք մասնակցեցան «Փառի՛ չարքմ չօղ հաչ»ը գոչելով։ Հանդիսականք խիստ գոհ մեկնեցան, հնարաւորեցին Ս. Առաջնորդը, Պատ. Հոգաբարձութիւնը և մանկապարտէզ

պատուէր Օրք. Ովսաննա և Եսթեր Զանազանեան քոյրերը։ Նշանաւոր հանդիսականք Ս. Առաջնորդ հոր կողմանէ Աւաջնորդարանին մէջ մեծարուեցան։

* * * Վիճակիս առաջնորդը մէկ կամ երկու չաբաթէն թեմական այցելութեանց համար կը մեկնի ի Քիլիս և անտի Այնթապ, ուր կը մնայ մինչեւ աշուն։ Հաւանականաբար աշնան կ'այցելէ Իսկէնտէրուն, Պէյլան ևն.։

ԱՐՄԱՆՇԻՆ հեռուեալը կը գրեն.— Սմսոյս 5ին տեղացող կարկուտը Խասիլ, Եէնիզիւղ, Գուսաղլար, Ուղունլար, Զաւուչօղլու, Ամպարճըգ գիւղերուն հունձքերը, թթասամնները և պաղատու ծառերի բոլորովին փճացուց։ Երկու չաբաթէ ի վեր օդը միշտ փոթորկալի է և չկայ օր մը որ կարկուտ չտեղայ։ Եչ. առտու ժամը 12ին ջերմաչափը որ նախորդ օր 20 աստիճանի վրայ էր, իջաւ 5ի։ Կէսօրին օդը դարձեալ մթագնեցաւ և անմիջապէս յետոյ անհալի փոթորիկ մը ծագեցաւ Արմաշի և շրջակայ գիւղերուն մէջ։ 35 վայրկեան անդադար կարկուտ և սնդրեւ տեղայ հունձքերուն սոսկալի վնաս հասցնելով։ Գիւղին մէջ ապակիներ կոտրտեցան և գիւղէն դուրս վանքին այդին չատ վնասուեցաւ։ Բայց թթենիներու վնասը այնչափ ծանր չէ։ Գիւղին ծերունիները բնաւ այս տեսակ փոթորիկ մը չեն յիշեր։

ՍՏԱՑՈՒՆԻ Տեար Զ. Փափազեանի նոր հրատարակութիւններէն Հայերենիէ-Անգլերէն բառարկղը և չորքլեզուեան խօսակցութեան գիրքը, որոնք արդարեւ արժանի են ամէն գնահատումի։

ՅԱՒՕՐ կը լսենք թէ Թերթիս հայրաղօրական աշխատակից Գաբրիէլ էֆ. Դաբրիէլեան դժբաղդութիւնը ունեցաւ կորսնցնելու իր երիտասարդ եղբայրը Տեար Միքայէլ Ս. Դաբրիէլեան, որ կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք երկէ իր տոգին աւանդեց, Կէտիկ Փաշայի ընակարանին մէջ։ Հանգուցեալը բարի և պարկեշտ երիտասարդ մըն էր, որ երկար տարիներէ ի վեր կը պաշտօնավարէր Բ. Դիւանի վաճառատան մէջ։ Բաւական զգացած միտք մը ունէր և կարելի եղածին չափ կը ջանար օգնել իր աշակցութեան պէտք զգացողներուն։ Այս պատեր ատիթ մեր ցաւակցութիւնները հանգուցեալին ընտանիքին։

ԱՌ ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԻ,, ՀԱՅԱՔԵՐԻ

ՆՈՐ ԱՐՔԱԴԱՆԴ ՄԸ ԵՌԱՁԱՑՆԷՆ

Բիւզանդիոն իր Մայիս 15 թիւ թերթով արձագանգ կ'ըլլայ Մեհմետ Ալիպարի որ անպատում ուրախութեամբ կը հրատարակէ. «Եռաձայնին և երգեհոնին գտած ջերմ ընդունելութեան դիմացը՝ կը խորհինք թէ... այն ժողովուրդն որ լաստիկանին չհետեւելու համար կարապետ Փանոսեանի ատենը՝ նստարանները ու աթոռները կը վտարէր ժամէն, այսօր անոնց եռանդով կը փարի եռաձայնին ու երգեհոնին, զոր չի վարանիր Խորանին ետեւէն դասին մէջ ալ իջեցնել»։

Եռաձայնին ու երգեհոնին ջատագովներուն աչքը լոյս, որ Մեհմետ Ալիպար կսթոլիկ թերթին բերնով վկայութիւն մը կ'ընդունին ի նպաստ Լատինականութեան, որմէ միշտ զզուշացած են մեր Ս. Նախնիք։

Այսչափը ներեցէ՛ք։

ՆԱԽԱՆՁԱՆԴԻՐ ՈՄՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ ՀԱՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Խիստավերեան, Փոքրուգալեան, Բարաճեան, Հիւսէյնճեան, Ինճիճեան, Գալագլեան, Խաչեան եւ Իսթիւճեան ընտանիքները ցաւոց սրտի կը ծանուցանեն զդառնալէտ մահն՝

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Է.Ֆ. ԽԻՒՍԱՎԷՐՏԵԱՆԻ

(ՀՕՐԵՂԲԱՑՐ ԽԻՒՍԱՎԷՐՏԵԱՆ ԵՂԲՕՐ)

որ կնքեց իր մահկանացուն 'ի խոր սուգ համակելով Եղբայրը, Քոյրը, Եղբօրորդիքը, Քեռորդիքը եւ ազգականները.

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, Հինգշաբթի, առաւօտեան ժամը 4ին ի Սուրբ Աստուածածին Եկեղեցւոյ Պէշիկթաշի, ուրկից հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլի Գերեզմանատունն, ամփոփուելու համար իր ընտանեաց դամբարանին մէջ։

Պէշիկթաշ 18 Մայիս 1906

Մահագդ չընդունողներէն կը խնդրուի իբր այն նկատմամբ ներկայս։

Կամուրջէն չդգնուելը կը մեկնի ժամը 3½ին (Ը. Թ.)

Տէր և տիկին Սարգիս Գաբրիէլեան, տէր և տիկին Գաբրիէլ Ս. Գաբրիէլեան և Օր. Եղիսաբէթ Ս. Գաբրիէլեան ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնադէպ մահը իրենց սրտոյն և եղբօր

ՏԻՒՐ ՄԻՔԱՅԷԼ Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ

որ, կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք կնքեց իր մահկանացուն։ Իր մահն ոչ միայն Պոլսոյ Ազգ. Սահմանադրական Ժողովի անդամ Գրիգոր Ս. Գաբրիէլեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Հիւանդանոցի Տեսուչ Գրիգոր Ս. Գաբրիէլեան, Գանձապետ Գրիգոր Ս. Գաբրիէլեան, Գանձապետ Գրիգոր Ս. Գաբրիէլեան, Գանձապետ

ՄԱՆԶՈՒՄԻ ՕՐԱԼԵՍՈՒԹԻՒՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԹՈՒԹԻՒՆ — 60
ԿԻՐԱԿ — ՅԱՐԳՄԱՆԵՆ
ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԻՎ — ՍԻՄՈՆ ԶԵՔՈՒՆԻ ԷՖԵՆԴԻ

ԱՐՏԱՈՍՑ ԿՏԱԿ ՄԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

ԲԱՌՔ ՆԷՇՐՆԵԼԻ

Բայց կրնա՞ր մտնալ որ արուեստագէտ մը ըլլալէ զատ խոպանկից մըն էր նաև, և իր անձին չէր պատկաներ և քանորն ու դիպուածին խաղալիկ ըլլալով, քուեաներուն քմահաճոյքին ենթարկուած էր։

—Մարդկային ամէն արժանապատուութեան լքումն է այս, կ'ըսէր ինքնիրեն, և փոխարէնը Եօթի գէմ մէկ հաւանականութիւն է գրպանելու համար արտարգ հանգուցեալի մը ժառանգութիւնը։ Ճակատս կը կարմրի երբ սա Դօմինին երեսս կը նայի։ Պէտք էր չմտանկցէի այս ծագրելի խաղին ի մեծ զոհաւոր թիւն Դիզպրէներու, Բրասներու, Բլանչէներու, Եուրիքներու եւն։ Եօսքը չեմ ըներ հաճատ ու հեզահամբոյր Լիսի Ուէկին, որովհետև դեռատի այս աղջիկը ինծի անանկ եկաւ որ չատ հաճոյք չէր զգար խաղակիցներուն մէջ գտնուելէն։ Այո՛, չա՛ր ոտանաց, հիմակ վայրկենապարի գործ պիտի գնէի խորհուրդս և Եօմինկ պիտի կենայի իմ հաճոյքիս համար, եթէ մայրս չըլլար, որովհետև անկիա պիտի չնորէր ինծի այս խաղէն խուսափիլս և գասալիք ըլլալս։ Վերջապէս քանի որ ես այս Եւօվրպղնի երկրին մէջ կը գտնուիմ, տեսնենք թէ ինչո՞ւ կարելի պիտի ըլլայ տեսնել տասն օրուան մէջ։

Այսպէս կը տրամաբանէր Մաքս Բէյլ, և պարագաներու ամէնէն յարմար ուղեգիծները ուսումնասիրելէ յետոյ, դէշ տրամաբանութիւն մը չէր այս։ Եւ յետոյ, եթէ իր ուզածին պէս ճամբորդէր, ոչ թէ միայն յոգնալումներու, այլ վասնզներու ալ ենթակայ կրնար ըլլալ։ Եօմինկի դատուելն եւ հոլիտները ապահով վայրեր չեն, մանաւանդ երբ մարդ ուղեկից չունի իրեն հետ։

Վայրի գազաններու հանդիպումի վասնզէն զատ հնդիկներու յարձակումէն ալ կը վախցնէր։

Այսպէս, 1870 թուականին, երբ Եւօվրպղին քաղաքը ուսումնասիրելու համար արշաւախումբ մը ճամբայ եղաւ, զինուորական հեռեւորդներ ընկերացան անոր։

Երկու տարի ետքը 1872 Մարտի առաջին օրը, ամերիկեան կառավարութիւնը Բառք Նէշրնըլ անուանեց այս զաւառը, որ մէկէ աւելի պատճառներով արժանի էր աշխարհի ուշադրութիւնը գրաւելու։

Երկու դիծեր Նիւ Եօրքը Սան Ֆրանչիսքոյի կը կապեն։ Առաջինը, Եուներն Բասֆիք, Օկտէնէն կ'անցնի և երկրորդը, որ 5300 մղոն երկայնութիւն ունի, կ'անցնի Թօփէքայէն, Տէնվերէն և կը բարձրանայ դէպի Զէյէն, առաջին գծին վրայ։ Այս քաղաքէն սկսեալ, երկաթգիծ կ'անցնի Եօմինկ, Ութահ, Նեվատա և Գալիֆոռնիա և Խաղաղական Ովկիանոսին կը յանգի։

Ութահի մէջ մասնագիծ մը ունի, որ Եունիոն Բասֆիքը կը միացնէ Բօկամէլլոյի, ուրիշ Օրէկոն Շէյդ Լայն կը բարձրանայ մինչև Հէլենա Սիթի, ի Մոնթանա։ Այս գիծը կ'անցնի Բառք Նէշրնէլէն։

Արդ, Զէյէնէն մինչև Օկտէն ճամբան հեռաւորութիւնը 515 մղոն է և Օկտէնէն մինչև Մոնթանա, որ Բառք Նէշրնըլի էն մօտիկ կայարանն է, հաշիւ 450 մղոն է, ընդամենը 1000 մղոնէն ալ քիչ։ Յայտնի էր ուրեմն որ Մաքս Բէյլ, ամէնէն կարճ ճամբով Եօմինկի հիւսիսային արեւմտեան անկիւնը երթալու փոխարէն ըլլալուն, ընտրէր այս ուղեգիծը, որ եթէ քիչ մը կ'երկարէր, բայց ժամանակ պիտի տար իրեն Օկտէն այցելելու։

Նոյն իրիկունն իսկ, Մաքս Բէյլ և Դօմին, ըստ սովորութեան ամենաօրեայ, ինչպէս որ էին իրենց ժամանած տեղը, կառախումբ նստան, Լարամիի դաշտերէն անցան, և անվրդով կը քնանային երբ հասան Պէնգօն սիրի,—մին այն քաղաքներէն որոնք սունկի պէս կը բուսնին Ֆար Ուէսթի վրայ։ Յետոյ, կառախումբը անցաւ Լարամիէ, Բօլինգ, Հաղվիլ, Կրէնիէրէ, Սէլերէշնէ, Կրին Ռիվըրէ, որ Կրէնտ Ռիվըրի միանալով կը կազմէ Բոլորատն, հեռանալով Մրտի Ֆորքին մինչև Սաբէնի կայարանը, Ութահի սահմանագլխին մօտ։ Յետոյ Ութահէն անցնելով, ամսոյն 27ին առաւօտեան կանգ առաւ Օկտէնի կայարանին մէջ։

Հոն է որ, ինչպէս ըսուեցաւ, Եունիոն Բասֆիքը դէպի արեւմուտք երթալու համար մինչև Հէլենա Սիթի 450 մղոն ի չափ մասնագիծ մը ունի։ Ճիշտ այս կէտին վրայ, երկրորդ մասնագիծ մըն ալ կայ դէպի հարաւ, որ Օկտէնը Կրէյդ Սօլդ Լէյք Սիթիի հետ կը կապէ։

Մաքս Բէյլի համար գեղեցիկ առիթ մըն էր առանց 36 մղոնէն աւելի հեռանալու, այցելել այս հռչակաւոր քաղաքը։ Սակայն ան կեցաւ այս մտադրութենէն, խորհելով որ խաղին դարձուածները թերեւս նոյնն պարտաւորէին զինք այն կողմերը գալու։ Սմնոն 17րդ օրը անցաւ դէպի Բատէօ ճամբորդութեամբ։ Բատէօ կը պատկանի Քալիֆորնիայի և հանքային ճոխ երակներ ունի, որոնք ոսկեխոյզներու ահագին ու ազնիւի բազմութիւն մը կը հրապուրեն միշտ։ Պառազ Սիդի, որ 2500 բնակիչ ունի, գլխաւոր քաղաքն է Բատէոյին։ Մօնդանա ալ լեռնոտ երկիր մըն է, ինչպէս յայտնի կ'երեւայ իր անունէն։ Ամերիկայի ամէնէն ընդարձակ երկիրներէն մէկն է, մշակութեան անպարմար, բայց դուարբուծութեան չատ նպաստաւոր։ Ոսկիի, արծաթի և պղինձի հարուստ հանքեր ունի։ Աւելորդ է ըսել որ հաղորդակցութեան արագ ու հանգստաւէտ միջոցներ կան Բառք Նէշրնըլի և Մօնթանայի կայարանին միջև, ուր կանգ առաւ առաջին խաղարիցը։

(Շարունակելի)

ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՅՏՈՒՆ

Գոլիս, Այեանաք խանի մէջ վաճառատուն մը և երեք սենեակ վարձու պիտի տրուին։ Դիմել նոյն խանը, Ստեփան Գալֆայի։ 20—3

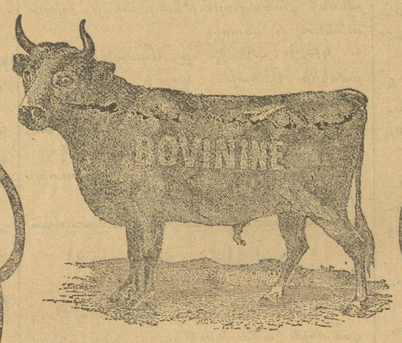

ՊՕՎԻՆԻՆ

ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՍՈՒՐ ԿԱՄ ԵՐԿԱՐԱՏԵՒ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆԵՐ ԱՆԱՐԻՆՈՒԹԵՒԷ ԱՌԱՋ ԵԿՈՂ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՔԱԼԵՐՈՒ ԵՒ ՏՈՂՈ ՈՒՐԻՇ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏԵՑԻՐ ԿԱՐՄՐԱՆԱՏ ՏՈՒԼԵՐԵՐԻ ՋԵՐՄ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՆՔԷ ՀԻՄԱՆ ՈՒՐԻՇ ԲՈԼՈՐ ՄԱՐԴԿԱՅՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԻՈՒՆԴԻ ՆՈՒԱՍՏՈՒԹԵՒՆ ԱՅԿԱՆՈՒ ԿԱՄ ՆՈՒԹԵՒԷ ԾԱՎԱԼՈՎ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՕՎԻՆԻՆ

ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ ԲՈՐԲՔԱՐՈՒՄ ՍՏՏՈՒՈՒՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆԵՐՈՒՆ ԼԱՊԱԳԻՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՋԳԱՅԻՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՐՁԱՔԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍԵՌՆԴԱՄԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐ ՄԻԱՅԱՆԱԼՈՎ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋՈՑԱՌ ՍՈՒՆԿԻՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՎԱՀԱՆՈՒՄ ԵՒ ՀԱՅՏՆԻ ՎԱՀԱՆՈՒՄՆՈՒՄ ԵՒ ՀԱՅՏՆԻ

ՊՕՎԻՆԻՆ որ քսանրեօթը տարիէ ի վեր մեծ օգուտով կը գործածուի Ամերիկայի, Եւրոպայի եւ Ճաբոնի բժիշկներուն կողմէ, հազարաւոր բժշկաց վկայութեամբ հաստատուած է թէ կը գերազանցէ բոլոր պատրաստ դեղերը, իր թէ բուժիչ եւ թէ մնուցիչ յատկութեամբ։

ՊՕՎԻՆԻՆը պատրաստուած է եղան մսին եւ մասնաւորապէս եղան ուղեղին եւ ոսկորներուն զօրացուցիչ եւ մնուցիչ հիւթերէն։ Այս պատճառով ՊՕՎԻՆԻՆի մէջ գտնուած օգտակար նիւթերէն մէկն ալ ֆոսֆորն է իր բնական վիճակին մէջ, որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ մեծ եւ ազդու դեր մը ունի ոսկորի հիւանդութեանց բուժման եւ մանուկներու զօրացման եւ կազդուրման համար։ Աւելորդ է ըսել թէ բնական եւ դիւրաճարս վիճակի մէջ ֆոսֆորի գործածութիւնն որ ատիճան նախընտրելի է, քան անբնական գործածութիւնը այդ դեղին։ Ահա այս պատճառով, փոխանակ ԿԱԹՆԱԽԱՌՆ ԱԼԻՒՐՆերու, ՊՕՎԻՆԻՆի գործածութիւնը կը յանձնարարուի մանուկներու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ՊՕՎԻՆԻՆը բնաւ վնաս չի պատճառեր ոեւէ հիւանդի, ինչ որ ալ ըլլայ անոր դարմանման եղանակը։ Ուստի իր մնուցիչ յատկութեամբը, արագ ազդեցութեամբը եւ ամէնէն փափուկ ստամոքսներու կողմէ դիւրաւ մարսուելու յատկութիւններովը կը գերազանցէ բոլոր պատրաստ դեղերը, եւ մեծապէս կը նպաստէ մանուկներու, նոր ապաքինողներու, եւ վերջապէս ամէնէն փափուկ վիճակի մէջ գտնուողներու, ինչպէս նաեւ կաթ տուող մայրերու։

Ներկայ ծանուցման շուրջն ակնարկ մը նետել բաւական է, հասկնալու համար թէ ՊՕՎԻՆԻՆը ինչ կարգի հիւանդութեանց համար բուժիչ յատկութիւն ունի։

Նկատի առնելով նոյն դեղին ունեցած հրաշալի օգտակարութիւնը, ՊՕՎԻՆԻՆը բերուած է Թուրքիա եւս։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Ենի Ճամի մօտ, Օսմ. Նամակատան եւեւի փողոցը ԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ դեղավաճառատունը, որուն պէտք է դիմել Թուրքիոյ ամէն կողմերէն մեծաքանակ գնումներու համար։ Կը գտնուի նաեւ բոլոր մեծ դեղարաններու եւ դեղավաճառներու քով։

ՄԻՆԱՍ ԷՖ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ
ԳԱՆԶԱԿԱՑԱՐ
Մեհմեt փաշա խան, թիւ 13
Պոլսոյ հրապարակին վրայ իր երկարամեայ ուղղամտութեամբ ծանօթ, մոտիֆաթուրայի յատկապէս Քէչէճեան լքենի գաւառային ազգայնոց դիւրութիւն մը ընծայելու համար կը առանձնէ ամէն տեսակ նոյնոյներ ղրկել և հաճեցա քսմիսենով մը գործել, միշտ կանխիկ ու արագ։ լաւ է կանխիկ ու չահաւէտ ապրանք քան թէ վարկով թիչ չահ։ Իրեն ծանօթ յանձարարներուն ժամանակ առաւելութիւններ։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել վերոյիշեալ հասցէին պատասխանին համար մէկ դահեկանի դրոշմաթուղթ ներփակելով։
13—20

ՄՈՍ

ՇՈՒՆՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ և ապրանք փոխադրող չոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
Սէար	Նայդոքրիս
Մինիս	Լիմէյսիս
Բասֆիս	Գուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարպոն	Ֆայէլի
Նավարին	Ֆարոս
	Թիպս

Աւաջին կարգի չոգենաւերը չատ հանդարտուտ են. նաեւ մէջեանդ ընդարձակ անոթներ ունին. եւ կարելութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի չոգենաւերն ալ ամենաբարեկիրթուած ճամբորդներ կ'առնեն, բայց տեսչուհի չունին։ սղոյն.
Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գինն է 15
» » Բ. » » » 11
Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց և Ղալաթիոյ մաքսն հանելու համար իրենց հրահանգները ատ չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։
Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։
Դիմել առ Ճ. Վ. Ուիթոլ և Ընկ. Գործակալք
Ուիթոլ խան, Պահճէ գաբու, Գալիս
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
22—50 31 Ճէյմս Սգրիդ, Լիվրբուլ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ԱՑՑՆԼԵՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ՕԳՏՈՒԻՔ
Երիտասարդներու Ճշմարիտ խորհրդատու
ՏՈՔԹ. ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԵՒ ՄԻԶԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Ամեն օր, բաց ի Կիրակի օրերէն, կը գտնուի Պէրպէրեան դեղարանը, Կեսէկ Գատա Պոտի ժամը 3էն մինչեւ 6. եւ Պանկ-Դարու Մէրճամէրճեան-Պէանքի դեղարանը ժամը 7ն 11.
Ուրբաթ օրերը ձրի
երկու դեղարանեներուն մէջ ալ
Տոքթ. Գարլօ Յակոբեան, իր բազմամեայ փորձառութեամբ և եւրոպական ամէնէն նշանաւոր բժիշկներուն կիրարկած մէթոտներով, տրագապէս և առանց ոնէ է հնար թողելու կը դարմանէ ամէն տեսակ ափրոդիտեան ախտերը, ինչպէս ջերմամիզութիւն (պէլ ոզոպ գլուզա), կուր միլիոդէ, ցանգրը մու և սիֆիլիս (գրէնկի), սերմնանօսութիւն, երազափարձութիւն, առնական անկարողութիւն, և մանաւանդ երիտասարդներու և ծերերու յատուկ դժուարամիզութիւն (ռըդրէսիսման քուռեդրալ եւ իրէդրոշի տր բրոսդաղ)։
Եւրոպայէ բերել տուած նորահնար գործիքներով, վերոյիշեալ հիւանդութեանց յատուկ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւն կը կատարէ արագ և առանց ցաւ պատճառելու։
Մէրդրիտանեան (միքրոսքոպիք) զննութիւնք ափրոդիտեան արտերու մասին և տեսնցէք ձերդ մեալու մէջ ոչնչնոու նիրարկում։
Աւելորդ չէ ըսել թէ առաջին այցելութիւնը միշտ ձրի է։ 23—50

ՎԱՃԱՌԱԿ. ԳԻՏԵԼԻՔ
ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՒԵՏԻՍ. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթը 2 անգամ մասնաւոր դասաւ, 3 ամիսէն կ'ուսուցուին այն կարեւոր նիւթերը։
Ցաջողեալէ ՎԿԱՅԱԿԱՆ կ'ստացնեն։
Բագրատոմարը կ'ուսուցուի հաշուակալներուն մէկ լիրայով։
Լեզուաց դասեր ալ կը տրուին։
Փափաքողք քառթ-փոսթալով մը հաղորդեն մեզ իրենց հասցէն. Բագրատունի վարժարան Բանկալթի։
Հիմնադիր—Տնօրէն
20—10 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԹԸ

Մայրական կաթն ալ գտնուեցաւ վերջապէս։ Յայտնի է որ նորժամանակեան կաթը գուլիցերիականէն խիստ ընարր և անդարար է։ Ֆրանսական

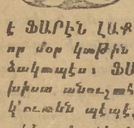

Ըռուսօ ս'էրմօճ (Ս. և Օ) Ընկերութիւնը Ֆօսֆաթէն և նորժամանակ ամենապատուական կաթէն ազոց համար ընարր մնունդ մը պատրաստած է ՖԱՐԷՆ ԼԱԳԹԷ ԲՐԱՆՍԷ անուամբ, որ մօր կաթին տեղը կը բռնէ բացարձակապէս։ ՖԱՐԷՆ ԼԱԳԹԷ ԲՐԱՆՍԷՆ խիստ անուշահամ է, մեծ սիրոյով կ'ուտեն պէպէքներն և քանի՛ ուտեն՝ տ'ինչափ կ'գէրնան ու կ'ուժգնանան։ Տղոց ու կիներու հիւանդութեան ժամանակ բժիշկներ պէպէքներուն իրը մնունդ միակ Ֆարեն Լաքթ Բրանսէն կը յանձնարարեն որ նիստ դիւրամարս է, ազոց սոսմոքը չի խանգարեր, փորկոռութիւն չի պատճառեր, անոնց ակռայ հանելն ու տաքի ելելը կը դիւրացնէ ու կը փութացնէ և զանոնք կը պաշտպանէ ազոց յատուկ ամէն կարգի հիւանդութեանց դէմ։ Անոնք որ իրենց օրան հաստրներուն առողջութիւնը կը ցանկան և կը փափաքին ապագային հաւիկաւ, առողջ և կորովի տեսնել իրենց զաւակները, անհրաժեշտ է որ մնունի նմանութենէ չնաբաւուն ու իրենց զաւակներուն իրը մնունդ փնտռեն միայն և միայն ՖԱՐԷՆ ԼԱԳԹԷ ԲՐԱՆՍԷՆ և ասիրեան վրայ ալ այս մարգան։ կը ծախուի ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու և դեղավաճառներու քով։
Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել Պ. Է. ՄԱՆՆԻԻ վաճառատունը, Գ. Գալիս Նուսուֆեան խան թիւ 23, 25.
47—50

ՅԵՂԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ
ԵՒ
ՊԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէք հարսնիքներնուդ փայլը ուզցնել, գեղեցիկ «էֆէ» մը տալ մօրերուն, դիմեցէք ՅԵՂԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆի վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մօրերէ կը զարդարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ հարսնիքներ, անմրցելի ոճի գիներով։ Կը գտնուի նաև հոն հարսի կիսանա, քողը, քաղքի մնուշկ, զարդարուած կոզով, ծաղիկ, փեսաւոր, եւն. եւն. եւն.։
Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մօրերու նոր վաճառատունը, ուր ալ մեր ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։

ՄԵԱՒ ՏԵՂ ՉԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

Կ. Գալիս, Քամանչօ խանի տակ, թիւ 86 20—6

ԷԼԳԱՖԸ ՀԻԻՄԱՅՈՒՆ
ՆԷՋԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Էլգաֆը Հիւմայուն խաղինէսինէ մլուպայասրնա լիւգում կէօրիւնէն 75 պէն քիւսուր դրչէի ճէտիսէ քէօմիւրին պէհէր նիւզ ճէտիս դրչէսի մէհտիի օն տօզուզ դուրուչ հիսապրյա օթուզ իքի պուչուզ դրչ-տա թալիպի էօտուէսինէ գլուպ չէրը հալը բուսմինին 18ինճի բէնճէէնպէ կիւնիւնէ գատար իքրաի միւնադասարյա հէր գաչ բարա վէ 20ինճի վէ 22ինճի ճուսաա էրթէսի վէ բարար էրթէսի կիւղերի տաբի 100սէ 5 թէնղիլ գապուլ օյունուպ հատտ լաերգինը պուլարդը թագտիրսէ իհալէի էվվէլիկսի վէ իւչ կիւն զարիմատա եիւզսէ օնատ տուն օյմանագ իւզրէ ֆէվգէլատ թէնղիլաթ գապուլբյա իհալէի գաթիկէ իքրաը մուգարէր պուլունսուզնատ նօգատը իկէ իթայա թալիպ օյանդարին 100սէ 10 նիսպէթինտէ թէէմին ագչէէրինի վէ եախատ միթէպէր վէ մուսատատագ քէֆալէթնամէէրինի համիէն էյամը թամիկիսէ մատատ հէր կիւն մէճլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։
13 Մայրս 1322 3—3

Քէչի տէֆթէրի Միւնագասա

12481 դրչ.		12000 դրչ.	Թօրթանէսէ քեսին Բիթապի էօմէր բաչա ճամիի Շէրիֆիին մէսարիֆը թամիրիսէսի
5900	»	5850	» Գանդրճա բազար գայրդին մէսարիֆը ինչպէսի
4995	»	4200	» Օրթաքէօյսէ քեսին կաղիսնդին մէսարիֆը թամիրիսի
3897	»	3800	» Զընտան Գարաբաշտա Նուֆրան խաթուն չէշմէսի սու եօլլարդին մէսարիֆը թամիրիսէսի
2769	»	2600	» Գանդրճա բազար գայրդը գայրգիսանէսինին մէսարիֆը թամիրիսէսի

Էվգաֆը Հիւմայուն խաղինէսինէ թամիր վէ ինչա իթմտրիլէճէք օյան պալատատ մուհարրէյա մանալէրին քէչի տէֆթէրլերի մուհիմինէ մէսարիֆը թամիրիսէրի պիմիմնագասա հիսապարդնա մուրագամ պէտէլաթ իլէ թալիպլերի էօհանէլէրինէ օյուպ գիրը օյունան մանալէրին մէսարիֆը թամիրիսէ վէ ինչաիսէրինին չէհրի ճարիի բուսմինին 18ինճի բէնճէէնպէ կիւնիւնէ գատար իքրաի միւնադասարյա հէր գաչ բարա վէ 20 վէ 22ինճի ճուսաա էրթէսի վէ բարար էրթէսի կիւղերի 10000 դրչ.-ատան աչաղը օյանբար իչին 100սէ 5 վէ 10000 դրչատան եօգարրը իչին 100սէ 3 թէնղիլ գապուլիչէ ինալէի եվվէլիկսէլէրինին մէ պատէլ ինալէ 3 կիւն զարիմատա սու 100սէ 10սան տուն օյմանագ իւզրէ ֆէվգէլատ թէնղիլաթ գապուլիչէ ինալէի գաթիկէլերինին իքրաը մուգարէր պուլունսուզնատան, քէչի տէֆթէրլերինի կէօրմէք վէ միւնագասայա տաիկ օյմագ արզուսնատա պուլունանարդին 100սէ 10 նիսպէթինտէ թէէմին ագչէլերինի վէ եախատ իպթիսար մալիէրինի միւպէյին մուսատատագ քէֆալէթնամէլերինի միւսթամրդին էյամը թամիկիսէսէն մատատ հէր կիւն մէճլիս իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլերի։
16 Մայրս 1322 3—1

ԴԵՂԱՐԱՆ
ՏԻՐՈՅՄԷՃԵԱՆ

Դեղերու ԹԱՐՄՈՒԹԵԱՆ և ՆՈՐՈՒԹԵԱՆ կոյսանէ հիւանդներ կրնան մեծ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՄԲ դիմել, ի Ֆէրիմէ, Զալաք փողոց, թիւ 21.
Դեղարանս ունի նաև բժիշկներ, մասնաւոր Տօքթոր Տիմիթրիատիս և Ամանաարյէ Զ. Պարսիզպանեան, որոնք ամէն օր տրուկէ վերջ իրենց դիմող հիւանդները ձրիաբար կը դարմանեն Դեղարանիս մէջ։ 7

ԲՈՒՆ
ՀԱՃԻ ԹԱՀԻՆ

Հայ վաճառատուն յանձնարարուած և պատրաստ հագուստներու, ամէն տեսակ չիք գօյիկներու և տան գործածութեան համար ընարր խասպի։

Մահմուտ Բաչա, փուռնի դէմ, Մեծ Եալաղզ խան, վերի յարկ թիւ 16.—
Ապառիկի համար գիւրամատչելի պայմաններ։
Կանխիկի համար 10% զեղչ։
24—50

ԳՈՒՆԱՔ ՏՐ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ.— Քամանչօ խան։
Պոլսոյ Գործակալութիւն.—Գաբրիր օղլու բասաժին դիմաց Ենիր էվճ. Քիւրիպիանէ փողոց։
Պոլսոյ Գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Գունքերի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։
Գործակալութիւնը կը կատարէ նաև գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն ինչպէս և Աւստրիայի համար։ 50—7

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ